

Iris Hyyrynen Luostarinmäen käsityöläismuseon suojelun ongelmista

Vietin viime kesäni harjoittelijana Luostarinmäen käsityöläismuseossa. Kuten kuvitella saattaa, ympäristö oli idyllinen ja kaikin puolin viehättävä. Nautin jokaisesta hetkestä jonka vietin tuossa 1800-luvun korttelissa, jossa aika tuntui pysähtyneen. Vanhojen talojen tuoksu ja henkilökunnan ihastuttavat tykkimysyt veivät jokaisen kävijän pari sataa vuotta ajassa taaksepäin.

Luostarinmäen kortteli selvisi Turun palosta vuonna 1827 ja se on suurin palosta selvinnyt alue Turussa. Tämä tekee alueesta ainutlaatuisen ja näkemisen arvoisen. Kortteli sijaitsee 1800-luvulla Turun laitamilla, jolloin taloissa asuivat köyhät käsityöläiset. Vuonna 1940 alueesta perustettiin ulkomuseo, joka esitteli 1800-luvun käsityöläisten elämää. Taloissa asuttiin vielä 1900-luvulla, joten museokävijä voi nähdä erilaisia aikakerrostumia alueella. Luostarinmäen ulkomuseon tarkoituksena ei ole näyttää tyhjiä, ränsistyneitä 1800-luvun hökkeleitä, joissa joskus kauan sitten on ollut elämää. Päinvastoin talot on herätetty uudelleen henkiin sisustamalla ne 1800-luvun käsityöläisammattien mukaisesti.^[1] Kaikkia ammattien edustajia alueella ei ole koskaan ollut, esimerkiksi kaunis postitoimisto ei olisi koskaan alueella voinut sijaita, mutta silti yksi asuinrakennus toimii postina, jossa postifröökynä innokkaana palvelee asiakkaitaan. Oma postileimakin museosta löytyy ja kortteja voi lähettää toimistosta niin lähelle kuin kauaskin.^[2] Kaikki talot ovat siis alkuperäisillä paikoillaan, mutta museon tarkoituksena on esitellä erilaisia käsityöläisammattiteja 1800-luvulta, vaikka niitä kaikkia ei alueella olisikaan tuolloin ollut.

1800-luvun tunnelmaa

Luostarinmäen ulkomuseo on yllättävän suuri, joten kävijän tulee varata reilusti aikaa jos aikoo kiertää koko alueen. Henkilökunnan määräästä riippuen taloja pyritään pitämään auki niin paljon kuin mahdollista. Luonnollisesti kävijöitä ei voi päästää yksin taloon, josta löytyy paljon arvokkaita vanhoja esineitä. Tämän vuoksi auki olevista taloista löytyy lähes poikkeuksetta museovalvoja. Museovalvojana voi toimia työntekijän lisäksi myös käsityöläinen, joita palkataan alueelle kesäksi elävöittämään vanhaa historiaa. Moni kävijä hiljentyi kuuntelemaan rukin hiljaista hyrinää samalla kun kehrääjä kertoi työnsä lomassa naisten kotitöistä 1800-luvulla. Tunnelmaa lisäävät vanhamalliset, 1800-luvun puvut, joihin henkilökunta ja käsityöläiset ovat sonnustautuneet. Tarkoituksena ei suinkaan ole esittää 1800-luvun ihmistä, vaan pelkästään esitellä vanhoja pukuja ja tuoda oma erityislaatuinen tunnelmansa museoon.

Suurin osa alueen esineistöstä on peräisin 1800-luvulta ja ne ovat korvaamattomia museoesineitä. Tämä kuitenkin unohtuu kävijältä helposti, sillä esineitä ei ole suljettu vitriineihin ja monet ovat aivan käden ulottuvilla. Esineet on tarkoituksellisesti aseteltu taloihin esille kuin puolihuolimattomasti, aivan kuin asukka olisi vasta juuri äsken astellut talosta ulos. Tämä korostaa vaikutelmaa kävijän astumisesta suoraan 1800-luvulle, mutta valitettavasti tällä on myös kääntöpuolensa. Esineet eivät tunnu museoesineiltä, joita ei saisi missään nimessä koskea vaan täysin arkisilta käyttöesineiltä. Tämän vuoksi kävijät mielellään kurkottavat tunnustelemaan pataluhaa uuninpankolla tai murtavat palan varrasleivästä joka on aseteltu katon rajaan kuivumaan.

Pitäisikö esineet siis sulkea pois ihmisten ulottuvilta, jolloin ne menettävät arkisen viehätöksensä? Vai tulisiko niiden antaa vapaasti luoda oma ainutlaatuinen tunnelmansa museoon? Miten esineet muuttuvat jos suljemme ne pois ihmisten ulottuvilta ja ketä tämä loppujen lopuksi palvelee?

Esineiden ja rakennetun kulttuuriperinnön suojelua

Tutkija Outi Turpeisen mukaan esineen rooli muuttuu sen mukaan, kuinka se on aseteltu esille ja minne. Hyvin usein museoesineet on suljettu vitriineihin, joiden tarkoitus on suojella esinettä vaurioitumiselta. Se myös automaattisesti korostaa esineen tärkeyttä ja ainutlaatuisuutta, jolloin esine saa aivan uusia merkityksiä.^[3] Luostarinmäen esineet on haluttu irrottaa vitriineistä, jolloin käynti käsityöläismuseossa ei ole tavallinen museovierailu. Kokemuksesta on haluttu luoda ainutlaatuinen ja mahdollisimman autenttinen, mikä sopiikin ulkomuseolle hyvin. Turpeisen mukaan myös tila vaikuttaa suuresti siihen, millaisia merkityksiä esineille annamme. Kävijä tulkitsee aina museokokemustaan tilan kautta, joten museoiden on tarkoin harkittava, millaisen tunnelman ne eri elementein haluavat luoda.^[4] Käsityöläismuseossa vallitsee tekemisen tuntu ja historiaa on tuotu monin tavoin eläväksi, kuten käsityöläisten työnäytöksillä ja erilaisilla työpajoilla. Luostarinmäen museo on hyvä esimerkki siitä, ettei museossa tarvitse aina olla hiljaa ja rauhallisesti. Myös museossa voi juosta, tehdä, kokeilla ja pitää hauskaa.

Satakunnan museon kotisivuilta löytyvät ohjeet oikeaoppiseen museoesineiden käsittelyyn. Heti aluksi painotetaan, kuinka jokainen kosketus kuluttaa ja vaurioittaa esinettä, jolloin museoesineitä tulisi aina käsitellä varoen ja huolella. Esineiden säilymisen kannalta oleellisia tekijöitä ovat mm. sopiva valaistus, tasainen lämpötila ja kosteus, sekä fyysinen turvallisuus.^[5] Mitkään näistä tekijöistä eivät kuitenkaan toteudu Luostarinmäen museoesineiden kohdalla, joita säilytetään samoilla paikoilla taloissa ympärivuoden. Esineiden siirtäminen talveksi pois ei yksinkertaisesti ole mahdollista esinepaljouden vuoksi. Vaikka museoesineiden oikeaoppinen säilyttäminen ja hoito ovat tärkeitä, ei näiden tulisi olla museon hallitsevin piirre. Museoihin tullaan viihtymään ja kokemaan jotakin uutta ja juuri siinä Luostarinmäen käsityöläismuseo on onnistunut erinomaisesti.

Pelkästään museoesineet eivät joudu koville Luostarinmäellä. Myös rakennukset ovat jatkuvan kulumisen uhkana, joita aiheuttavat kävijöiden lisäksi vaihtuvat ympäristöolosuhteet. Rakennukset ovat osa merkittävää kulttuuriperintöämme ja niitä tulisi toki suojella ja hoitaa mahdollisimman hyvin, mutta kuinka pitkälle suojeleminen on mahdollista toteuttaa? Jos kävijät eivät pääsisi sisälle taloihin kenelle niistä olisi enää hyötyä? Me pyrimme suojelemaan ja hoitamaan rakennettua kulttuuriperintöämme, mutta emme myöskään saa unohtaa museoidemme tärkeintä tehtävää. Pohjois-Pohjanmaan museo on kiteyttänyt kaikkien museoiden tehtävän yhteen lauseeseen: "Museot ovat ihmisiä, ei esineitä varten".^[6]

Kirjoittaja on yleisen historian HuK joka vietti kesän 2013 korkeakouluharjoittelijana Luostarinmäen käsityöläismuseossa.

Lähteet

 Luostarinmäen käsityöläismuseo, opaskirja. Turun maakuntamuseo. Toimittanut Puhakka, Martti ja Sjöberg-Pietarinen, Solveig. Vammalan kirjapaino oy, 2008.

 [Pohjois-pohjanmaan museon Internet- kotisivut](#).(2.3.2014).

 [Satakunnan museon Internet- kotisivut](#) (2.3.2014).

 Turpeinen, Outi: Merkityksellinen museoesine. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 63. Tammer-Paino oy. Tampere, 2005.

1. Luostarinmäen käsityöläismuseon opaskirja, 2008. 7,9. [↑](#)
2. Luostarinmäen käsityöläismuseon opaskirja, 2008. 51. [↑](#)
3. Turpeinen, 2005. 204..[↑](#)
4. Turpeinen 207-208.[↑](#)
5. Satakunnan museon Internet- kotisivut.[↑](#)
6. Pohjois-pohjanmaan museon Internet- kotisivut. .[↑](#)